Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

9 martie 2017 *

„Trimitere preliminară — Libera prestare a serviciilor de către avocați — Posibilitatea statelor membre de a rezerva unor categorii determinate de avocați întocmirea de acte autentice privind constituirea sau transferul de drepturi reale imobiliare — Reglementare a unui stat membru care impune ca autenticitatea semnăturii unei cereri de înscriere în cartea funciară să fie atestată de un notar”

În cauza C-342/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria), prin decizia din 19 mai 2015, primită de Curte la 8 iulie 2015, în procedura

Leopoldine Gertraud Piringer

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul J. L. da Cruz Vilaça, președinte de cameră, domnul A. Tizzano (raportor), vicepreședintele Curții, doamna M. Berger și domnii A. Borg Barthet și F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 8 iunie 2016,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Leopoldine Gertraud Piringer, de S. Piringer, de W. L. Weh și de S. Harg, Rechtsanwälte;

— pentru guvernul austriac, de G. Eberhard, de M. Aufner și de C. Pesendorfer, în calitate de agenți;

— pentru guvernul ceh, de M. Smolek, de J. Vláčil și de D. Hadroušek, în calitate de agenți;

— pentru guvernul german, de T. Henze, de J. Möller, de D. Kuon și de J. Mentgen, în calitate de agenți;

— pentru guvernul spaniol, de M. J. García-Valdecasas Dorrego și de V. Ester Casas, în calitate de agenți;

— pentru guvernul francez, de G. de Bergues, de D. Colas și de R. Coesme, în calitate de agenți;

— pentru guvernul leton, de I. Kalniņš și de J. Treijs-Gigulis, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: germana.

— pentru guvernul luxemburghez, de D. Holderer, în calitate de agent, asistat de F. Moyse, avocat;

— pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, de D. Lutostańska și de A. Siwek, în calitate de agenți;

— pentru guvernul sloven, de B. Jovin Hrastnik, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de G. Braun și de H. Støvlbæk, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 21 septembrie 2016,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 1 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 77/249/CEE a Consiliului din 22 martie 1977 de facilitare a exercitării efective a libertății de a presta servicii de către avocați (JO 1977, L 78, p. 17, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 46), precum și a articolului 56 TFUE.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Leopoldine Gertraud Piringer, resortisant austriac, pe de o parte, și Bezirksgericht Freistadt (Tribunalul Districtual din Freistadt, Austria), pe de altă parte, în legătură cu refuzul acestuia din urmă de a efectua înscrierea în cartea funciară austriacă a unui proiect de vânzare a unui bun imobil.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Al doilea considerent al Directivei 77/249 are următorul cuprins:

„[…] prezenta directivă se referă numai la măsurile destinate să faciliteze exercitarea efectivă a activităților de avocat prin prestare de servicii; […] vor fi necesare măsuri mai elaborate pentru a facilita exercitarea efectivă a dreptului de stabilire”

4 Potrivit articolului 1 alineatele (1) și (2) din această directivă:

„(1) Prezenta directivă se aplică, în limitele și în condițiile pe care le prevede, activităților de avocat exercitate prin prestare de servicii.

Fără a aduce atingere dispozițiilor prezentei directive, statele membre pot rezerva unor categorii determinate de avocați întocmirea actelor autentice care să permită administrarea bunurilor unor persoane decedate, precum și constituirea sau transferul de drepturi reale imobiliare.

(2) Prin «avocat» se înțelege orice persoană abilitată să își exercite activitățile profesionale sub una din următoarele denumiri:

[…] Irlanda:	barrister, solicitor
[…] Regatul Unit:	advocate, barrister, solicitor

[…]”

5 Articolul 4 din directiva menționată prevede:

„(1) Activitățile privind reprezentarea și apărarea unui client în justiție sau în fața autorităților publice se exercită în fiecare stat membru gazdă în condițiile prevăzute pentru avocații stabiliți în acest stat, cu excluderea oricărei condiții de ședere sau de înscriere într-o organizație profesională în statul respectiv.

[…]

(4) Pentru exercitarea altor activități decât cele menționate la alineatul (1), avocatului i se aplică condițiile și normele profesionale ale statului membru de proveniență, fără a aduce atingere respectării normelor care reglementează profesia în statul membru gazdă, oricare ar fi sursa lor, în special celor cu privire la incompatibilitatea între exercitarea activităților de avocat și cea a altor activități în acest stat […] Aceste norme nu se aplică decât în cazul în care pot fi respectate de către un avocat care nu este stabilit în statul membru gazdă și în măsura în care respectarea acestora este justificată obiectiv pentru asigurarea, în statul respectiv, a exercitării corecte a activităților de avocat, a demnității profesiei și a respectării normelor privind incompatibilitatea."

6 Considerentul (10) al Directivei 98/5/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 1998 de facilitare a exercitării cu caracter permanent a profesiei de avocat într-un stat membru, altul decât cel în care s-a obținut calificarea (JO 1998, L 77, p. 36, Ediție specială, 06/vol. 3, p. 24), prevede:

„[…] este necesar să se prevadă, la fel ca în Directiva 77/249/CEE, posibilitatea de a exclude din activitățile avocaților care profesează sub titlul profesional din țara lor de origine în Regatul Unit și Irlanda anumite acte în materie imobiliară și succesorală; […] prezenta directivă nu aduce în niciun fel atingere dispozițiilor în temeiul cărora în fiecare stat membru anumite activități sunt rezervate altor profesii decât cea de avocat; […]"

7 Articolul 5 din această directivă, intitulat „Domeniul de activitate", prevede la alineatul (2):

„Statele membre care autorizează, pe teritoriul lor, o anumită categorie de avocați să întocmească acte care conferă competența de a administra bunurile persoanelor decedate sau de a constitui sau a transfera drepturi reale imobiliare care, în alt stat membru, sunt rezervate altor profesii decât aceea de avocat pot exclude de la astfel de activități pe avocații care profesează sub un titlu profesional din statul membru de origine conferit în unul dintre aceste din urmă state membre."

Dreptul austriac

8 Articolul 31 din Allgemeines Grundbuchsgesetz (Legea federală privind cartea funciară) din 2 februarie 1955, în versiunea aplicabilă litigiului principal (BGBl. I, 87/2015) (denumită în continuare „GBG"), prevede:

„1. Înscrierea în cartea funciară […] se poate realiza numai pe baza unor acte autentice sau a unor înscrisuri sub semnătură privată autentificate judiciar sau notarial, iar în cazul persoanelor fizice, nota de autentificare trebuie să conțină și data nașterii acestora.

[…]

3. Autentificarea actelor străine este reglementată prin convenții internaționale. Actele autentificate de autoritatea de reprezentare austriacă în jurisdicția căreia acestea au fost redactate sau autentificate ori de autoritatea de reprezentare națională a statului în care acestea au fost redactate sau autentificate nu necesită autentificare suplimentară.

[…]"

9 Articolul 53 din GBG prevede:

„1. Proprietarul are dreptul să solicite înscrierea în cartea funciară a mențiunii privind intenția unei vânzări sau a instituirii unui gaj, pentru a institui ordinea de prioritate aplicabilă la momentul acestei solicitări în ceea ce privește drepturile care trebuie înregistrate ca urmare a vânzării sau a gajului.

[…]

3. Totuși, mențiunile privind asemenea solicitări pot fi aprobate numai în cazul admisibilității intabulării dreptului care trebuie înregistrat sau al radierii dreptului existent în conformitate cu situația din cartea funciară și atunci când semnătura de pe solicitări este autentificată judiciar sau notarial. Dispozițiile articolului 31 alineatele (3)-(5) se aplică în mod corespunzător.

[…]”

Litigiul principal și întrebările preliminare

10 Doamna Piringer este proprietara unei jumătăți dintr-un bun imobil situat în Austria.

11 La 25 februarie 2009, aceasta a semnat în Republica Cehă o cerere de înscriere în cartea funciară austriacă a unui proiect de vânzare a cotei-părți care îi revenea din acest bun imobil pentru a institui ordinea de prioritate. Semnătura reclamantei care figura pe această cerere a fost autentificată de un avocat ceh, care, în conformitate cu dreptul ceh, a redactat în acest scop o notă care conținea printre altele data nașterii reclamantei din litigiul principal, precum și documentele prezentate de aceasta pentru a face dovada identității sale. Avocatul semnatar confirmă de asemenea că doamna Piringer a semnat personal, în fața sa, cererea menționată, redactată într-un singur exemplar.

12 La 15 iulie 2014, doamna Piringer a depus această cerere de înscriere la Bezirksgericht Freistadt (Tribunalul Districtual din Freistadt, Austria), instanță căreia îi revine sarcina administrării registrului funciar. Aceasta a anexat la cererea sa, printre altele, Convenția dintre Republica Austria și Republica Socialistă Cehoslovacia privind cooperarea judiciară în materie civilă, recunoașterea actelor oficiale și comunicarea informațiilor juridice, încheiată la 10 noiembrie 1961 (BGBl. nr. 309/1962), care se aplică încă în raporturile bilaterale cu Republica Cehă [BGBl. III nr. 123/1997 (denumită în continuare „Convenția austro-cehă”)].

13 Această instanță a respins cererea respectivă, prin hotărârea din 18 iulie 2014, pentru motivul că semnătura reclamantei din litigiul principal nu fusese autentificată de o instanță sau de un notar, contrar prevederilor articolului 53 alineatul 3 din GBG. În plus, potrivit acestei instanțe, autentificarea semnăturii de către un avocat ceh nu intră în domeniul de aplicare al Convenției austro-cehe. În orice caz, aceasta a apreciat că formula de autentificare prezentată de doamna Piringer nu respecta condiția aplicării unui sigiliu oficial, astfel cum impun articolele 21 și 22 din convenția respectivă.

14 Prin ordonanța din 25 noiembrie 2015, Landesgericht Linz (Tribunalul Regional din Linz, Austria) a confirmat hotărârea pronunțată la 18 iulie 2014, considerând, printre altele, că, chiar dacă declarația care atestă autenticitatea semnăturii constituie un act autentic în sensul dreptului ceh, recunoașterea acesteia în Austria intră sub incidența articolului 21 alineatul 2 din Convenția austro-cehă. Or, dat fiind că această dispoziție limitează recunoașterea reciprocă la mențiunea privind veridicitatea semnării unui înscris sub semnătură privată care a fost aplicată pe acest act de „o instanță, o autoritate administrativă sau de către un notar public austriac”, extinderea domeniului de aplicare al acestei dispoziții la mențiunile aplicate de avocați cehi ar fi contrară nu doar literei acestui articol, ci și înseși voinței părților contractante.

15 Sesizată cu un recurs introdus de doamna Piringer, Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria) consideră în esență că Convenția austro-cehă nu este aplicabilă în speță și are îndoieli cu privire la compatibilitatea cu dreptul Uniunii a cerinței unei atestări notariale prevăzute la articolul 53 alineatul 3 din GBG.

16 În aceste condiții, Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 1 alineatul (1) a doua teză din [Directiva 77/249] trebuie interpretat în sensul că un stat membru poate să excludă de la libera prestare a serviciilor de către avocați autentificarea semnăturii de pe documentele necesare transferului de drepturi reale imobiliare și să rezerve această activitate notarilor publici?

2) Articolul 56 TFUE trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei dispoziții naționale a statului membru de înscriere (Austria), potrivit căreia autentificarea semnăturilor de pe documentele necesare constituirii sau transferului de drepturi reale imobiliare este rezervată notarilor publici, cu efectul că declarația pe proprie răspundere referitoare la autenticitatea semnăturii, dată în fața unui avocat stabilit în Republica Cehă, în statul său de reședință nu este recunoscută în statul de înscriere, chiar dacă, potrivit dreptului ceh, această declarație are efectul juridic al unei autentificări oficiale,

în special întrucât:

a) problema recunoașterii unei declarații privind autenticitatea unei semnături de pe o cerere de înscriere în cartea funciară, în statul de înscriere, date în Republica Cehă, în fața unui avocat stabilit acolo se referă la exercitarea unei prestări de servicii de către un avocat, care nu este permisă avocaților din statul de înscriere, iar, în consecință, refuzul recunoașterii unei asemenea declarații nu se supune interdicției de restricționare a recunoașterii

sau

b) o asemenea rezervă este justificată în scopul garantării legalității și securității juridice a actelor (documentelor privind tranzacții juridice) și, prin urmare, servește motivelor imperative de interes general fiind, în plus, necesară, pentru a atinge acest obiectiv în statul de înscriere?”

Cu privire la cererea de redeschidere a procedurii orale

17 Conform articolului 82 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, faza orală a procedurii a fost închisă după prezentarea concluziilor avocatului general la 21 septembrie 2016.

18 Printr-un act depus la grefa Curții la 31 octombrie 2016, doamna Piringer a solicitat redeschiderea procedurii orale. Aceasta a contestat, în esență, anumite afirmații care figurau în concluziile avocatului general și a arătat că mai multe argumente, prezentate drept esențiale în cadrul prezentei trimiteri preliminare, nu ar fi fost dezbătute între părțile în cauză.

19 În această privință, rezultă din cuprinsul articolului 252 al doilea paragraf TFUE că avocatul general are rolul de a prezenta în mod public, cu deplină imparțialitate și în deplină independență, concluzii motivate cu privire la cauzele care necesită intervenția sa, înțelegându-se că nici aceste concluzii, nici motivarea lor nu sunt obligatorii pentru Curte (Hotărârea din 21 decembrie 2016, Consiliul/Front Polisario, C-104/16 P, EU:C:2016:973, punctul 60 și jurisprudența citată).

20 În consecință, dezacordul unei părți față de concluziile respective, oricare ar fi chestiunile pe care le examinează în cadrul acestora, nu poate constitui prin el însuși un motiv care să justifice redeschiderea fazei orale a procedurii (Hotărârea din 21 decembrie 2016, Consiliul/Front Polisario, C-104/16 P, EU:C:2016:973, punctul 61 și jurisprudența citată).

21 În aceste condiții, trebuie amintit că, în temeiul articolului 83 din Regulamentul de procedură, Curtea poate oricând să dispună, după ascultarea avocatului general, redeschiderea fazei orale a procedurii, în special atunci când consideră că nu este suficient de lămurită sau atunci când cauza trebuie soluționată pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția persoanelor interesate prevăzute la articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene.

22 În speță, Curtea consideră însă că dispune de toate elementele necesare pentru a răspunde la întrebările adresate și că aceste elemente au fost evocate în cursul procedurii și au fost dezbătute între părți.

23 În aceste împrejurări, Curtea, după ascultarea avocatului general, apreciază că nu se impune redeschiderea fazei orale a procedurii.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

24 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 1 alineatul (1) a doua teză din Directiva 77/249 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări a unui stat membru precum cea în discuție în litigiul principal, care rezervă notarilor autentificarea semnăturilor aplicate pe documentele necesare în vederea constituirii sau a transferului de drepturi reale imobiliare și exclude, ca urmare a acestui fapt, posibilitatea recunoașterii în acest stat membru a unei asemenea autentificări, efectuată de un avocat stabilit în alt stat membru.

25 Pentru a răspunde la această întrebare, este necesar să se stabilească, cu titlu introductiv, dacă Directiva 77/249 își găsește aplicabilitatea în împrejurări precum cele din cauza principală.

26 În această privință, este necesar să se arate că Directiva 77/249, care are drept obiectiv facilitarea exercitării efective a libertății de a presta servicii de către avocați (Hotărârea din 19 ianuarie 1988, Gullung, 292/86, EU:C:1988:15, punctul 15), se aplică, în conformitate cu textul articolului 1 alineatul (1) din aceasta, activităților de avocat exercitate prin prestare de servicii.

27 Este necesar astfel să se verifice, în primul rând, dacă autentificarea unei semnături aplicate pe o cerere de înscriere în cartea funciară, precum cea în discuție în litigiul principal, constituie o „activitate de avocat” și, în al doilea rând, dacă această autentificare a fost exercitată în regimul liberei prestări de servicii, în sensul dispoziției respective.

28 În primul rând, trebuie constatat că Directiva 77/249 nu definește în mod expres ce cuprinde noțiunea „activitate de avocat” în sensul acesteia. Astfel, deși această directivă face o distincție clară între, pe de o parte, activitățile privind reprezentarea și apărarea unui client în justiție sau în fața autorităților publice, menționate în special la articolul 4 alineatul (1) din directiva menționată, și, pe de altă parte, toate celelalte activități, potrivit în special articolului 4 alineatul (4) din aceasta (a se vedea Hotărârea din 30 noiembrie 1995, Gebhard, C-55/94, EU:C:1995:411, punctul 14), ea nu precizează conținutul acestor expresii.

29 Cu toate acestea, în ceea ce privește însăși noțiunea „avocat”, în sensul Directivei 77/249, articolul 1 alineatul (2) din aceasta prevede că acest termen trebuie înțeles în sensul că vizează „orice persoană abilitată să își exercite activitățile profesionale sub una din […] denumiri[le]” aplicabile în fiecare stat membru. Prin această definiție, legiuitorul Uniunii a lăsat astfel statelor membre grija de a defini ele însele această noțiune și s-a referit la denumirile reținute în fiecare stat membru pentru a identifica persoanele abilitate să exercite activitatea profesională respectivă.

30 În aceste condiții, este necesar să se considere că, în ceea ce privește, de asemenea, definiția activităților care pot fi exercitate de avocați, în lipsa oricărei precizări în Directiva 77/249, legiuitorul Uniunii a dorit să mențină dreptul statelor membre de a determina conținutul acestei noțiuni, lăsându-le astfel o marjă de apreciere în această privință.

31 În consecință, în cadrul interpretării Directivei 77/249, trebuie arătat că, contrar celor susținute în special de guvernele ceh și spaniol, noțiunea „activitate de avocat”, în sensul acestei directive, acoperă nu numai serviciile juridice furnizate în mod uzual de avocați, precum consultanța juridică sau reprezentarea și apărarea unui client în justiție, ci este susceptibilă să vizeze și alte tipuri de prestații, precum autentificarea semnăturilor. Împrejurarea că aceste din urmă prestații nu sunt asigurate de avocați în toate statele membre este lipsit de incidență în această privință.

32 Pe de altă parte, este necesar să se precizeze că, astfel cum rezultă din dosarul prezentat Curții, anumite state membre, printre care figurează și Republica Cehă, au prevăzut efectiv posibilitatea ca avocații stabiliți pe teritoriul național să furnizeze aceste alte tipuri de prestații.

33 În al doilea rând, este necesar să se determine dacă activitatea de avocat care constă în autentificarea unei semnături este supusă regimului liberei prestări a serviciilor. Astfel, aplicarea Directivei 77/249 activităților de avocat este, potrivit articolului 1 alineatul (1) din aceasta, subordonată de asemenea condiției ca aceste activități să fie exercitate „prin prestare de servicii”.

34 În această privință, trebuie amintit că, astfel cum Curtea a statuat în repetate rânduri, pentru a permite executarea prestării de servicii, poate avea loc o deplasare fie a prestatorului care se duce în statul membru în care este stabilit destinatarul, fie a destinatarului care se deplasează în statul de stabilire al prestatorului. În timp ce primul dintre aceste cazuri este menționat în mod expres la articolul 57 al treilea paragraf TFUE, care admite exercitarea, cu titlu temporar, a activității prestatorului de servicii în statul membru în care este furnizat serviciul, în aceleași condiții precum cele impuse de acest din urmă stat propriilor resortisanți, cel de al doilea caz, care răspunde obiectivului de a supune liberei prestări a serviciilor orice activitate prestată pe bază de remunerație și care nu face obiectul liberei circulații a mărfurilor, a persoanelor și a capitalurilor, reprezintă completarea necesară a acesteia (a se vedea în special Hotărârea din 24 septembrie 2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, punctul 34).

35 Astfel, conform jurisprudenței Curții, dreptul la libera prestare a serviciilor conferit de articolul 56 TFUE resortisanților statelor membre și deci cetățenilor Uniunii include libera prestare a serviciilor „pasivă”, și anume libertatea destinatarilor serviciilor de a se deplasa într-un alt stat membru pentru a beneficia de un serviciu în acel stat, fără a fi afectați de restricții (a se vedea în special Hotărârea din 24 septembrie 2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, punctul 35 și jurisprudența citată).

36 Rezultă că, întrucât facilitează exercitarea efectivă a liberei prestări a serviciilor de către avocați, Directiva 77/249 trebuie interpretată în sensul că se aplică atât în cazul clasic al deplasării avocatului în alt stat membru decât cel în care este stabilit pentru a furniza servicii, cât și în lipsa deplasării profesionistului respectiv, și anume atunci când, precum în cauza principală, destinatarul serviciului este cel care se deplasează din statul membru de reședință în alt stat membru, pentru a beneficia de prestațiile unui avocat stabilit acolo.

37 Având în vedere cele ce precedă, întrucât condițiile de aplicare a Directivei 77/249 sunt îndeplinite în speță, este necesar să se considere că aceasta poate fi aplicată în împrejurările unei cauze precum cauza principală.

38 În aceste condiții, este necesar să se arate că întrebarea adresată de Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă) privește în mod concret interpretarea articolului 1 alineatul (1) a doua teză din Directiva 77/249. Această dispoziție permite o derogare de la libera prestare a serviciilor de către avocați,

prevăzând că statele membre au facultatea de a rezerva unor „categorii determinate de avocați” posibilitatea întocmirii de acte autentice privind, în special, constituirea sau transferul de drepturi reale imobiliare.

39 În special, prin intermediul întrebării formulate, instanța menționată solicită, în esență, să se stabilească dacă o asemenea derogare permite justificarea unei rezerve stabilite în favoarea notarilor austrieci, care privește autentificarea semnăturilor aplicate pe documentele necesare în vederea constituirii sau a transferului de drepturi reale imobiliare și care permite excluderea avocaților de la exercitarea unei asemenea activități.

40 Or, este necesar să se constate că derogarea prevăzută la articolul 1 alineatul (1) a doua teză din Directiva 77/249 nu vizează în general diversele categorii de profesii juridice, astfel încât statele membre ar avea dreptul, prevalându-se de această dispoziție, să limiteze exercitarea activității de întocmire a actelor autentice privind constituirea sau transferul de drepturi reale imobiliare la anumite categorii profesionale din domeniul dreptului, precum notarii, și să interzică astfel avocaților străini să exercite activitățile în discuție pe teritoriul statelor membre respective.

41 În schimb, dispoziția respectivă prevede o derogare cu un domeniu de aplicare mai limitat care vizează în mod concret anumite categorii determinate de avocați, de altfel identificate în mod expres la articolul 1 alineatul (2) din directiva însăși.

42 În această privință, astfel cum arată în mod întemeiat Comisia și guvernul german, geneza Directivei 77/249 permite să se înțeleagă originea și domeniul de aplicare al acestei directive, care a fost inserată în favoarea Regatului Unit și a Irlandei, pentru a se ține seama de situația juridică particulară a acestor două state membre, în care există diferite categorii de avocați, și anume *barristers* și *solicitors*.

43 În special, scopul derogării prevăzute la articolul 1 alineatul (1) a doua teză din Directiva 77/249 era de a ține seama de reglementarea aplicabilă în aceste țări din sistemul *Common Law*, care prevede competența exclusivă a *solicitors* de a întocmi anumite acte juridice care țin de dreptul imobiliar, în timp ce în celelalte state membre, la momentul adoptării acestei directive, întocmirea acestor acte era rezervată notarilor sau instanțelor. De asemenea, nu se contesta că asemenea activități nu intrau în domeniul de aplicare al Directivei 77/249.

44 Respectiva derogare urmărește, așadar, astfel cum subliniază avocatul general la punctul 34 din concluzii, să se evite ca avocați din alte state membre să poată exercita activitățile respective în Regatul Unit sau în Irlanda. Această interpretare este susținută de considerentul (10) al Directivei 98/5, în temeiul căruia este necesar să se prevadă, precum în Directiva 77/249, posibilitatea de a exclude activitățile avocaților care exercită cu titlul lor profesional de origine în Regatul Unit și în Irlanda anumite acte în materie imobiliară și succesorală.

45 De asemenea, articolul 5 alineatul (2) din Directiva 98/5 prevede că „statele membre care autorizează, pe teritoriul lor, o anumită categorie de avocați să întocmească acte care conferă competența de a administra bunurile persoanelor decedate sau de a constitui sau a transfera drepturi reale imobiliare care, în alt stat membru, sunt rezervate altor profesii decât aceea de avocat pot exclude de la astfel de activități pe avocații care profesează sub un titlu profesional din statul membru de origine conferit în unul dintre aceste din urmă state membre”.

46 În aceste condiții, întrucât derogarea stabilită la articolul 1 alineatul (1) a doua teză din Directiva 77/249 nu vizează decât categorii determinate de avocați, abilitate de statul membru în cauză să își exercite activitățile profesionale sub una dintre denumirile identificate în mod precis de directiva însăși, iar nu alte profesii decât cea de avocat, este necesar să se concluzioneze că dispoziția respectivă nu își găsește aplicare în împrejurările cauzei principale.

47 Ținând seama de cele ce precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 1 alineatul (1) a doua teză din Directiva 77/249 trebuie interpretat în sensul că nu se aplică unei reglementări a unui stat membru precum cea în discuție în litigiul principal, care rezervă notarilor autentificarea semnăturilor aplicate pe documentele necesare în vederea constituirii sau a transferului de drepturi reale imobiliare și exclude, ca urmare a acestui fapt, posibilitatea recunoașterii în acest stat membru a unei asemenea autentificări, efectuată de un avocat stabilit în alt stat membru.

Cu privire la a doua întrebare

48 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 56 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări a unui stat membru precum cea în discuție în litigiul principal, care rezervă notarilor autentificarea semnăturilor aplicate pe documentele necesare în vederea constituirii sau a transferului de drepturi reale imobiliare și exclude, ca urmare a acestui fapt, posibilitatea recunoașterii în statul membru menționat a unei asemenea autentificări, efectuată de un avocat în conformitate cu dreptul său național, stabilit în alt stat membru.

49 Pentru a răspunde al această întrebare, este necesar, în primul rând, să se amintească faptul că articolul 56 TFUE impune nu numai eliminarea oricărei discriminări față de prestatorul de servicii stabilit în alt stat membru pe motive de cetățenie sau naționalitate, ci și, în egală măsură, înlăturarea oricărei restricții privind libera prestare a serviciilor, chiar dacă această restricție se aplică fără a distinge între prestatorii naționali și cei din alte state membre, atunci când este de natură să interzică, să îngreuneze sau să facă mai puțin atractive activitățile prestatorului stabilit în alt stat membru, unde acesta furnizează în mod legal servicii similare (Hotărârea din 18 iulie 2013, Citroën Belux, C-265/12, EU:C:2013:498, punctul 35 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 11 iunie 2015, Berlington Hungary și alții, C-98/14, EU:C:2015:386, punctul 35).

50 În speță, articolul 53 alineatul (3) du GBG conferă doar notarilor și instanțelor competența autentificării semnăturilor aplicate pe documentele necesare în vederea constituirii sau a transferului de drepturi reale imobiliare. Aplicarea acestei dispoziții conduce la excluderea, în mod nediscriminatoriu, a posibilității recunoașterii în Austria a autentificării unei asemenea semnături efectuate atât de un avocat stabilit în acest stat, cât și de avocații stabiliți în alte state membre.

51 Or, întrucât nu permite recunoașterea autentificării unei semnături efectuate de un avocat stabilit într-un alt stat membru, în speță Republica Cehă, în care, în conformitate cu dreptul național, acesta furnizează în mod legal servicii similare, o asemenea rezervare a competenței este de natură să împiedice un asemenea profesionist să ofere acest tip de prestație unor clienți care doresc să se prevaleze de aceasta în Austria. În plus, în temeiul jurisprudenței amintite la punctele 34 și 35 din prezenta hotărâre, o asemenea rezervare a competenței restrânge de asemenea libertatea unui resortisant austriac, ca destinatar al unei asemenea prestații, de a se deplasa în Republica Cehă pentru a beneficia în această țară de un serviciu care nu este utilizabil în Austria în scopul efectuării unei înscrieri în cartea funciară.

52 Este necesar, așadar, să se constate că dispoziția națională în discuție în litigiul principal constituie o restricție privind libera prestare de servicii garantată de articolul 56 TFUE.

53 În al doilea rând, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței Curții, o astfel de restricție poate fi totuși admisă cu titlu de măsuri derogatorii pentru motive de ordine publică, de securitate publică și de sănătate publică, expres prevăzute la articolele 51 TFUE și 52 TFUE și aplicabile și în materia liberei prestări de servicii în temeiul articolului 62 TFUE, sau, în cazul în care este aplicată în mod nediscriminatoriu, justificată de motive imperative de interes general (a se vedea Hotărârea din 28 ianuarie 2016, Laezza, C-375/14, EU:C:2016:60, punctul 31 și jurisprudența citată), cu condiția să

fie de natură să garanteze realizarea obiectivului pe care îl urmărește și să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea sa (a se vedea în special Hotărârea din 17 martie 2011, Peñarroja Fa, C-372/09 și C-373/09, EU:C:2011:156, punctul 54, precum și jurisprudența citată).

54 În această privință, trebuie subliniat, precum avocatul general la punctul 48 din concluzii, că, în Hotărârea din 24 mai 2011, Comisia/Austria (C-53/08, EU:C:2011:338, punctele 91 și 92), Curtea a considerat deja că activitatea de autentificare încredințată notarilor nu presupune, ca atare, o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice în sensul articolului 51 primul paragraf TFUE. În plus, faptul că anumite acte sau anumite convenții trebuie, sub sancțiunea nulității, să facă în mod obligatoriu obiectul unei autentificări nu este de natură să pună sub semnul întrebării această concluzie.

55 În consecință, excepția prevăzută de dispoziția respectivă din Tratatul FUE nu poate fi invocată în împrejurările prezentei cauze care, în plus, nu privește decât autentificarea semnăturii solicitantului, iar nu a conținutului actului pe care aceasta a fost aplicată.

56 În aceste condiții, având în vedere împrejurarea, evocată la punctul 50 din prezenta hotărâre, că rezervarea competenței în favoarea notarilor prevăzută la articolul 53 alineatul (3) din GBG constituie o măsură nediscriminatorie, este necesar să se verifice dacă aceasta nu ar putea fi justificată, conform jurisprudenței amintite la punctul 53 de mai sus, pentru motive imperative de interes general.

57 În speță, autoritățile austriece arată că măsura națională în discuție în litigiul principal urmărește să asigure buna funcționare a sistemului de carte funciară, precum și să garanteze legalitatea și securitatea juridică a actelor încheiate între particulari.

58 Or, pe de o parte, astfel cum au subliniat în special guvernele austriac și german, trebuie arătat că sistemul de carte funciară prezintă, în special în anumite state membre în care există un notariat de tip latin, o importanță decisivă în cadrul tranzacțiilor imobiliare. În special, orice înscriere în cartea funciară, precum cartea funciară austriacă, produce efecte constitutive, în sensul că dreptul persoanei care a solicitat această înscriere nu se naște decât prin intermediul acestei înscrieri. Ținerea cărții funciare constituie astfel o componentă esențială a administrării preventive a justiției, în sensul că urmărește să asigure o bună aplicare a legii și a securității juridice a actelor încheiate între particulari, care intră în sfera misiunilor și a responsabilităților statului.

59 În aceste condiții, dispozițiile naționale care impun să se verifice, prin intermediul unor profesioniști autorizați, precum notarii, exactitatea înscrierilor efectuate într-o carte funciară contribuie la garantarea securității juridice a tranzacțiilor imobiliare, precum și la buna funcționare a cărții funciare și sunt circumscrise, în general, protecției bunei administrări a justiției, care, conform jurisprudenței Curții, constituie un motiv imperativ de interes general (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 decembrie 1996, Reisebüro Broede, C-3/95, EU:C:1996:487, punctul 36).

60 Pe de altă parte, trebuie amintit că, în Hotărârea din 24 mai 2011, Comisia/Austria (C-53/08, EU:C:2011:338, punctul 96), Curtea a statuat deja, în legătură cu libertatea de stabilire, că faptul că activitățile notariale urmăresc obiective de interes general care vizează în special asigurarea legalității și a securității juridice ale actelor încheiate între particulari reprezintă un motiv imperativ de interes general care permite să se justifice posibile restricții în ceea ce privește articolul 49 TFUE rezultate din caracteristicile proprii ale activității notariale, precum încadrarea la care sunt supuși notarii în cadrul procedurilor de recrutare aplicate, limitarea numărului acestora și a competențelor lor teritoriale sau regimul de remunerare, de independență, de incompatibilități și de inamovibilitate, în măsura în care aceste restricții permit atingerea obiectivelor menționate și sunt necesare în acest scop.

61 Or, este necesar să se aprecieze, prin analogie cu ceea ce Curtea a statuat în hotărârea respectivă, că asemenea considerații își găsesc de asemenea aplicarea în ceea ce privește o restricție privind libera prestare a serviciilor, în sensul articolului 56 TFUE.

62 În consecință, este necesar să se constate că obiectivele invocate de guvernul austriac constituie un motiv imperativ de interes general care permite să se justifice o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal.

63 Este necesar, însă, să se verifice și dacă măsura în discuție în litigiul principal îndeplinește cerința proporționalității, în sensul jurisprudenței amintite la punctele 53 și 60 din prezenta hotărâre.

64 În speță, astfel cum reiese din observațiile prezentate de autoritățile austriece în ședință în prezenta cauză, intervenția notarului este importantă și necesară pentru a efectua înscrierea în cartea funciară, în măsura în care participarea acestui profesionist nu se limitează să confirme identitatea unei persoane care și-a aplicat semnătura pe un document, ci implică și faptul că notarul ia cunoștință despre conținutul actului respectiv pentru a se asigura de legalitatea tranzacției avute în vedere și verifică capacitatea reclamantei de a efectua acte juridice.

65 În aceste condiții, faptul de a rezerva activitățile legate de autentificarea actelor privind constituirea sau transferul de drepturi reale imobiliare unei anumite categorii de profesioniști, căreia i se acordă o încredere publică și asupra căreia statul membru respectiv exercită un control special, constituie o măsură adecvată pentru atingerea obiectivelor bunei funcționări a sistemului de carte funciară, precum și legalitatea și securitatea juridică a actelor încheiate între particulari.

66 În plus, trebuie arătat că activitatea avocaților constând în certificarea autenticității semnăturilor aplicate pe acte nu este comparabilă cu activitatea de autentificare efectuată de notari și că dispoziții mai stricte reglementează regimul autentificărilor.

67 În această privință, în ședința din prezenta cauză, guvernul ceh a precizat că, deși un avocat ceh este, desigur, autorizat să certifice autenticitatea unei semnături în împrejurări precise prevăzute de o reglementare specifică, rezultă totuși clar din jurisprudența Nejvyšší soud (Curtea Supremă, Republica Cehă) că mențiunea autentificării unei semnături aplicată de un avocat ceh nu constituie un act autentic. Ca urmare a acestui fapt, în caz de litigiu între părți, această certificare nu va avea aceeași forță probantă ca autentificarea efectuată de un notar.

68 Rezultă, potrivit acestui stat membru, că, dacă o asemenea semnătură ar trebui să fie recunoscută în Austria în vederea înscrierii în cartea funciară austriacă, această certificare, în măsura în care ar fi considerată echivalentă autentificării efectuate de un notar, ar avea valoarea unui înscris autentic. În consecință, în Austria, ea ar avea o forță diferită de cea pe care ar putea-o avea chiar în Republica Cehă.

69 În aceste condiții, faptul de a renunța în mod general, pentru motive ce țin de libera prestare a serviciilor avocaților, la funcții de control ale statului și la o garantare efectivă a controlului înscrierilor în cartea funciară ar conduce la perturbarea bunei funcționări a sistemului de carte funciară, precum și a legalității și a securității juridice a actelor încheiate între particulari.

70 Rezultă că măsura națională în discuție în litigiul principal nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivelor invocate de guvernul austriac.

71 Având în vedere cele ce precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 56 TFUE trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări a unui stat membru precum cea în discuție în litigiul principal, care rezervă notarilor autentificarea semnăturilor aplicate pe documentele necesare în vederea constituirii sau a transferului de drepturi reale imobiliare și exclude, ca urmare a acestui fapt, posibilitatea recunoașterii în statul membru menționat a unei asemenea autentificări, efectuată de un avocat în conformitate cu dreptul său național, stabilit în alt stat membru.

Cu privire la cheltuielile de judecată

72 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

1) **Articolul 1 alineatul (1) a doua teză din Directiva 77/249/CEE a Consiliului din 22 martie 1977 de facilitare a exercitării efective a libertății de a presta servicii de către avocați trebuie interpretat în sensul că nu se aplică unei reglementări a unui stat membru precum cea în discuție în litigiul principal, care rezervă notarilor autentificarea semnăturilor aplicate pe documentele necesare în vederea constituirii sau a transferului de drepturi reale imobiliare și exclude, ca urmare a acestui fapt, posibilitatea recunoașterii în acest stat membru a unei asemenea autentificări, efectuată de un avocat stabilit în alt stat membru.**

2) **Articolul 56 TFUE trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări a unui stat membru precum cea în discuție în litigiul principal, care rezervă notarilor autentificarea semnăturilor aplicate pe documentele necesare în vederea constituirii sau a transferului de drepturi reale imobiliare și exclude, ca urmare a acestui fapt, posibilitatea recunoașterii în statul membru menționat a unei asemenea autentificări, efectuată de un avocat în conformitate cu dreptul său național, stabilit în alt stat membru.**

Semnături